

men maar dadelijk veronderstelt, dat hij bij gebrek aan concurrentie zijn taak zóó zal opvatten, dat het hem niet schelen kan, hoe de door hem af te leveren koepokstof zal zijn en hoe hij zijn afnemers bedient.

Waarom bij een centrale inrichting „de koepokstof toch altijd, uit het oogpunt der bereiding, maar een betrekkelijk onbelangrijke onderdeel der werkzaamheid zal zijn”, en dit niet het geval is bij de tegenwoordige bestaande inrichtingen, waar, voor zoover mij bekend is, nu nog evenals vroeger de directeuren ook nog ander werk (particuliere praktijk!) doen dan alleen het beheeren van de onder hun toezicht staande inrichtingen, is mij een raadsel. Ik zou zoo zeggen, dat de directeur van een centrale koepokinrichting zich nog beter zal inrichten en specialiseeren op de bereiding der vaccine, dan de directeuren der bestaande inrichtingen zich nu volgens prof. SALTET reeds hebben gedaan, omdat de eerste zich geheel aan dit bedrijf zal *kunnen* wijden.

Aangezien prof. SALTET de inrichting te Amsterdam beschrijft als een inrichting, die zóó uitstekend is, dat hij verklaart niet te weten, in welk opzicht „de outillage in een centrale inrichting beter zou kunnen wezen”, terwijl daar verder reeds een hoeveelheid goed werkzame entstof voor jaren aanwezig is, zou het mijns inziens voor de hand liggen, om deze inrichting te maken tot *de* centrale koepokinrichting in Nederland. Ik zou dan evenwel vreezen, dat de te benoemen directeur op den duur bij gebrek aan voldoende werk geneigd zou zijn, om, tenzij dit pertinent werd verboden, naast zijn hoofdwerk nog andere bezigheden te zoeken, en dat hij dan, als geheel liggende in de lijn van zijn hoofdwerk, vanzelf ertoe zou komen om, evenals ik in Indië heb gedaan, ook andere vaccins en sera te gaan bereiden.

's-Gravenhage,
20 April 1921.

A. H. NIJLAND,
*Oud-Directeur van het
Instituut-PASTEUR te Weltevreden.*

NIJMEGEN EN DE LUES.

Sedert eenige weken volg ik met aandacht de afdeelinverslagen van Nijmegen, mede in verband met de opmerking van ROMBACH. De aandachtige lezer van ons *Tijdschrift* weet waar het om gaat. Ik ken Nijmegen en ik ken ROMBACH. Beiden zijn leuk.

Dat een zoo belangrijke ziekte in een zoo belangrijke stad niet over het hoofd werd gezien, wist ROMBACH ook wel, al had hij verstandiger gedaan, te bedenken, dat men van een ongevraagd advies slechts zelden genoeg beleeft. Doch wie onzer is altijd even voorzichtig met den inkt?

Nijmegen is een stad waar de collegae ernstig zijn-op zijn tijd, maar waar aan de vreugde van het leven terdege aandacht wordt geschonken. Men moet het beleefd hebben, om het goed te beseffen. Zoo is ook de bevolking van Nijmegen, waaruit volgt, dat SCHAUDINN, wat dat betreft, zijn eerste spirochaete best in Nijmegen had kunnen kleuren. Ik meen, dat het nu uit moet zijn met de speldeprikjes van VAN ALPHEN. Als curiositeit vermeld ik nog, dat het een Nijmeegsch arts was, ik meen mij te herinneren, dat hij VAN KEKEM heet, die 15 jaar geleden op zijn promotie de stelling verdedigde, dat de spirochaete pallida de verwekker der lues is. Kan het toevalliger?

Rotterdam, 25 April 1921.

A. F. SOER.

ANEURYSMA AORTAE ABDOMINALIS.

Inderdaad is een aneurysma der buikaorta veel zeldzamer dan van de borst-aorta, gelijk collega RIJTMa opmerkt. Maar de Nederlandsche literatuur levert er toch meer op dan de twee, die RIJTMa vermeldt, uit de jaren 1903 en 1909. In de dissertatie van H. LEEFMHUIS over aortitis luetica, die in het pathologisch laboratorium van het Rotterdamsche ziekenhuis werd bewerkt (1917), zijn in het

geheel 34 gevallen van luetische aortitis beschreven, en daaronder 2 met een groot aneurysma der buikaorta, respectievelijk bij een stoker van 42, en een politie-agent van 40 jaar. Beide zijn gescheurd, het eerste met doorbraak in de buikholté, het andere met doorbraak in de linker borstholte. De bijgevoegde afbeeldingen zijn bijna copiën van het geval van RIJTMAN (op bldz. 62 en 94 der dissertatie). De wijze, waarop het luetisch proces in de aorta begint en zich daarin uitbreidt, verklaart de betrekkelijke zeldzaamheid der aneurysmata in het abdominale gedeelte van dat vat.

Bij den politie-agent is wellicht een zware mishandeling, waarbij vooral de rug het ontgelden moest, 8½ jaar vóór zijn dood, van invloed geweest op de ontwikkeling van het aneurysma. Voor het overige verwijs ik naar de dissertatie zelf.

Utrecht, 24 April 1921.

R. DE JOSSELIN DE JONG.

VERSLAG VAN DE GENEESKUNDIGE COMMISSIE VOOR HULP AAN DE WEENSCHEN ZIEKENHUIZEN.

Onze commissie is weliswaar bijeengebracht door het hoofdbestuur van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, maar zij heeft van dit hoofdbestuur zóó weinig steun en medewerking ondervonden 1), dat zij zich niet meer kan beschouwen als een commissie der Maatschappij. Zij acht zich een commissie van de Nederlandsche geneeskundigen.

Zij heeft met de zeer gewaardeerde hulp van den heer V. VAN ITALIE, apotheker te Amsterdam, dien zij dadelijk aan zich verbond, getracht, zooveel als mogelijk was, hulp te verleen voor den nood der Weensche ziekenhuizen; zij voelde zich hiertoe aangespoord door den brief, dien prof. WENCKEBACH aan het hoofdbestuur gericht had en waarin hij een sprekend beroep deed op zijn oud-collega's in het vaderland.

Bijeengekomen op 8 December 1919 hebben wij reeds dadelijk met den „Weihnachtszug“ van 15 December d. a. v. 8 kisten geneesmiddelen kunnen medegeven, dank zij een gift van f 4000.—, welke ons door de bemiddeling van ons medelid DIJKGRAAF geschonken werd door het Centraal Comité tot hulpverlening aan de noodlijdende kinderen te Weenen, dank zij ook de medewerking van verscheidene groothandelaren, die ons de geneesmiddelen ten deele tegen zeer verminderden prijs afstonden. Wij hebben ons toen gehaast, in dit *Tijdschrift* een oproep aan de Nederlandsche geneeskundigen te plaatsen. Ongeveer gelijktijdig met dezen verscheen in het *Pharmaceutisch Weekblad* een oproep namens het hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, dat, minder angstvallig voor een schending der „neutraliteit“ en zich meer latende leiden door het menschlievende doel, de Nederlandsche pharmaceuten warm aanspoorde aan onze commissie geldelijken steun te verleen. Kort daarop hebben wij nog tot alle Nederlandsche geneeskundigen een circulaire gericht, welke — en hiertoe heeft zich de steun van het hoofdbestuur onzer Maatschappij beperkt — op papier en in enveloppen, door onze commissie bekostigd, op het bureau der Maatschappij geadresseerd en verzonden zijn. Wij hebben ook de studenten der med. faculteit om steun gevraagd, en evenzoo de besturen der grootere ziekenhuizen in Nederland. Ten slotte hebben wij, en dit al zeer spoedig na het begin van onze werkzaamheid,

1) Wij verwijzen naar de correspondentie met het hoofdbestuur, gepubliceerd in dit *Tijdschrift*, 1920, II, bldz. 473—481 en den pennestrijd tusschen den voorzitter en den secretaris der Maatschappij aldaar op bldz. 937—939 en 1040—1042. Wij hebben gemeend daaraan niet te moeten deelnemen, maar willen hier slechts vermelden, dat wij niettegenstaande de zoo stellige uitspraak van SIKKEL ons nog niets herinneren van zijn beweerde mededeeling omtrent de redenen, waarom onze commissie door hem zoo laat bijeengeroepen werd, en dat wij tegenover den steun en den goeden raad, welke hij volgens zijn mededeeling (bldz. 481) zou gegeven hebben, minder enthousiast en minder geloovig staan dan hijzelf.